

הקירקה המעופף של משה דיין

ה מודיע האלמוני טילפן למערכת-העיתונים וגילה להן סוד: "משה דיין ערך ביי קורפתע בארץ, כדי לקבל טיפול דחוף בפרוסטטה".
בציבור התהלכה גירסה אחרת: בהגיעו לבריטל גילה דיין כי שכח את הרטייה הרזרבי של עינו, וחזר כדי לקחת אותה.
בריחות אלה ואחרות, חלקן בטעם מפוקפק, התהיזבו בארץ ואורכה ודרווחה. הן ביטאו את האינטואיציה הזאומית, שהיא טובה מכל מידע.
תחילה נדהמו הישראלים, כמו כל העולם, ממעשיו הדרמטיים של שר-החוץ הישראלי. הוא נסע לבריטל, היה אמור להמשיך בדרכו לארצות-הברית. לפתע נעלם, הופיע בפאריס, שהה כמה שעות בקירבת נמל-התעופה שם, טס לישראל, שוחח עם ראש-הממשלה, עזב בחשאי, טס לציריך, שהה שם כשעה בקירבת נמל-התעופה, המשיך לארצות-הברית.
התוצאה היתה כמצופה: העולם כוזה החל במישחקי-ניחושים קדחי תני, מעין "טוטו דיין".

מה גרם לנסיעות מבוהלות אלה?
לא היה גבול לאפשרויות שהועלו. דיין נפגש (בגלוי) עם מפקד כוחות-נאט"ו, הגנרל האמריקאי אלכסנדר הייג, שמילא בשעתו תפקיד חשוב בפרשת ווטרגייט, כאשר כיהן כראש לישכתו של ריצ'ארד ניקסון. זה היה ביקור-נימוסין שיגרתי.

האם הפך בלתי-שיגרתי? האם גילה הייג לדיין פרטים מועזים על המתרחש במלחמת אתיופיה-סומאליה, ב"קרן אפריקה", העלולים לשנות את מצבה של ישראל ביסיון? האם נוגע הדבר ל"ועצים" הצבאיים הישראליים, המדריכים, לטענת ממשלת סומאליה, את הכוחות האתיופיים באריתריאה? האם תבע הייג להוציא משם את המדריכים?

ואולי נפגש דיין עם שר-החוץ המצרי, איסמעיל פהמי? או עם שר-החוץ הסובייטי, אנדרי גרומיקו? או עם אחד הנשיאים השהורים, הפרז'מערביים, מאפריקה? האם היו תוצאות הפגישה הדימינונית כה דרמאטיות, עד כי שר-החוץ נגש את הכל ואף חזרה כדי לדווח למנחם בגין ולהתייעץ עימו? האם קיבל דיין אולטימאטום בקשר עם התערבות צה"ל בדרום-לבנון (ראה עמוד 25), ועל כן מיהר הביחה?

במשך יומיים-שלושה נערך הטוטו בעיתוני ישראל, כמו בעיתוני העולם כולו. אווירה של משבר חדרה לכותריה.

ואז גפרו — לפחות בישראל — ההומור הזאומי והשכל הישר. הישראלים, בניגוד לאמריקאים, מכירים את משה דיין. הם יודעים כי משה דיין היה ונשאר יזר מנורגל.

מכסימום של פירסומת

אכן, מחשבה רצינית גילתה כי כל ההסברים והניחושים, שועדו להסביר את התנהגותו התימהונית של שר-החוץ, אינם עומדים במבחן ההגיון.
אם היתה פגישה דראמטית בין דיין ואי שיות בינלאומית, הרי הדראמה היתה מצומצמת כולה בצד אחד. בעל-השיחה הדימינוני לא ערך הצגה רומחה.

גרומיקו לא מיהר למוסקבה לדווח לברז'נייב. פהמי לא טס מפאריס. דרך טימבוקטו וצ'אד, חזרה לקאהיר. הייג לא נגש את מיפקדת נאט"ו כדי לדווח באופן בהול לוועדת ראשי-המטות של הכוחות המזוינים של ארצות-הברית. שום תחנת-שידור ערבית לא בישרה בתרועה על האולטימאטום הנוראי שהוגש לישראל. שום נשיא אפריקאי לא לקה בשבץ-הלב מרוב התרגשות. פגישה עם נשיא אפריקה אינה עוד מיבצע המחייב שיטות של גיימס בונד. לא רק יצחק רבין, אלא גם לובה אליאב נפגש עם נשיאי חוף-השנהב וסנגל, ועמוס קינן נפגש עם אישי-שילטון בכירים במארוקו — בלי להרעיש עולמות.

יתר על כן, גם איזו היתה אחת השמועות האלה — ועל כוזה כיווד — כנגד המציאות, לא היה צורך בתרגומים המבוהלים של דיין.

היה קל ומחיר יותר לטוס לווינגטון או לניו-יורק ולטלפן משם, מאשר לטוס בדרמאטיות לישראל. אילו היה צורך בתתייעצות בהולה עם מנחם בגין, היה דיין יכול לשבת בשגרירות הישראלית ולקיים את ההתי-

ייעצות ולחזור לענייניו ללא דראמה בינלאומית. מנחם בגין הוא בודדאי אדם די אינטליגנטי כדי לשמוע ולהביע דעה בשיחה של חצי שעה.

אם היה צורך להודיע על פעילות חשאית כלשהי, הרי התנהגותו של דיין השיגה את ההיפך — והדבר היה ברור מראש. ברגע שהתנהג כפי שהתנהג, הוא גרם להמלה בינלאומית, להתנפלות עיתונאית על כל האישים שהודמנו באותה עת לבריטל, לפאריס ולציריך, ולגילוי כל דבר שניתן לגלות.

גם בעבר נפגשו שרי ישראל, בחשאי, עם מדינאים זרים. לא היתה להם כל בעייה לשמור על חשאיות.

ואיזו התרגיל של דיין לא השיג חשאיות, איזו הכטיח מכסימום של פירסומת.

רגל של פיל

ס ביר להנחה, כי זאת היתה המטרה העיקרית של התרגיל. כי משה דיין אינו טיפש, אף כי הוא לוקה בכמה נטיות המתאימות יותר לגער בגיל-התבגרות. לא היה מנום מן החשד כי התרגיל כווד לא היה אלא תעמול-פירסומת גראנדיוזו, מוצלח ביותר, שבו משך משה דיין את תשומת-הלב העולמית אל עצמו.

אם היה תוכן כלשהו לתעלול הזה, או שהיה מפוברק מתחילתו ועד סופו, אין זה משנה במיקרה זה. התעלול האפיל על כל תוכן אפשרי, הפך מעשה בפני עצמו. לגבי דיין, אין זו שיטה חדשה. כמה שבועות לפני-כן ביקר בלונדון, ועורר גל של שמועות כאילו נפגש שם עם המלך חוסיין. דיין לא ניסה לרוקן שמועות אלה מתוכנו, אלא להיפך: הוא עשה הכל כדי שהעולם כולו יאמין שאכן נפגש עם המלך. אחר הכחשה בלתי-אמינה, שתשיגה (במתכוון) את מטרות הפוכה, החל מפור סביבו רמזים, עבים כרגלו של פיל, שהוא מסמך לדבר בשם המלך, ושיש לו מידע ממדרגה ראשונה על השקפותיו הכמוסות של השליט הירדני.

הדבר הביך את חוסיין יותר ויותר, ודחף אותו להת' בטאיות קיצוניות על זמנתו הבלעדית של אש"ף לייצג את העם הפלסטיני.

אם רצה דיין לפגוע במעמדו של המלך, הוא הצליח בכך. אם רצה להשיג רק פירסומת לעצי מו — הוא הצליח גם בכך.

הנוק הכרוך בתעלולים אלה אינו ניתן למדידה. אי-אפשר לשטות בעולם כולו לאורך זמן, ובייחוד

אי-אפשר לשטות לאורך זמן בעיתונות העולמית. בניגוד לכתבים המדיניים הישראליים, שרבים מהם רואים את עצמם כפקידים בכוח או בפועל של משרד-החוץ, עומ' דים הכתבים המדיניים בעולם על כך שיתייחס אליהם ברצינות. אם יתקבל סופית הרושם כי משה דיין הוא "ספינס ללא סוד" — מעין בלופר בינלאומי — פשוט יפסיקו לטפל בו ברצינות.

חסמבה והדיפלומטים

ה שוכה עוד יותר התדמית הכללית הנוצרת למדיניות הישראלית, בשעה שהיא נכנסת לתקופה קשה של עיר מותים. קשה לתתייחס ברצינות למדיניותו של שר-החוץ, העוסק במישחקי-מחברים ילדותיים, כמו המחזה המביש שנערך השבוע בנמל-התעופה בן-גוריון, כאשר צבא של עיתונאים ואנשי-טלוויזיה המתין לדיין בפתח של מטוס אל על, שעמד להמריא, מבלי שאיש טרח למסור להם שהם מבוזים את זמנם, מאחר ששר-החוץ חמק בשעות-הבוקר המוקדמות במטוס בלגי.

קשה לדמיון את סירוס ואנס או אנדרי גרומיקו, או אפילו את איסמעיל פהמי, משחי קים בצורה זו.

אין ספק כי משה דיין נהנה הגאה ילדותית ממישח' קים אלה, הוא היה מאושר לראות את עצמו במרכז של "חפש את המטמון" בינלאומי, או כגיבור של חסמבה וה' דיפלומטים.

מנחם בגין לא ניראה, השבוע, כמי שמתלהב מתע' לגלי שר-החוץ שלו, אך האחריות לתעלולים אלה מוטלת גם עליו.

נראה כי מתגמשת בהנהגתו שיטה מדינית שבה יחסיה-ציבור חשוכים מן ההישג הממשי; ננסציות והתחכמויות עדיפות על יוזמות רציניות; ומישחקים ילדותיים באים במקום פעו' לה רצינית למניעת מיזחמה.

האישי שעסק במישחקים אלה הוא אותו איש שאמר, בשבוע שעבר, כי תחת להסכים להקמת מדינה פלסטינית שתביא בעתיד למילחמה, מוטב להתנגד לכך ולהביא למילחמה לאלתר.

פסיק זה מוכיר מאד את דברי דיין מלפני מילחמת יום-הכיפורים, כאשר אמר כי הוא מעדיף את שארם-אל-שייך שייך בלי שלום על פני שלום בלי שארם-אל-שייך. אימרה זו הונצחה באלפי קבצים ברחבי המדינה. **כי בסוף כל המישחקים — ממתין יום-הדין, והוא אינו מרשחק.**

דבר האסור, אגב, על דיפלומטים ואישי-ציבור ישראליים, כל המחזיק בדרכו דיפלומטי או בדרכו' שירות נדרש לטוס, מטעמי ביטחון, במטוסי אל-על בליבד.